

7. Постанова КМУ «Про затвердження порядку інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» від 10 липня 2019 року № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/635-2019-п> (дата звернення 23.04.2024).

8. Аріщенко А. Інклюзивний освітній простір ЗВО України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 5 (79). С. 381–389.

Шофолова Н. М.,

к.е.н., доцентка,
завідувачка відділу взаємодії університетів та суспільства,
Інститут вищої освіти НАПН України

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПІДХОДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

За визначенням Групи Світового банку фінансова інклюзія означає, що окремі особи та підприємства мають доступ до корисних фінансових продуктів і послуг, які відповідають їхнім потребам – транзакції, платежі, заощадження, кредити та страхування, та надаються з відповідальністю і з урахуванням сталого розвитку. Фінансова інклюзія як ключовий засіб зменшення бідності та підвищення добробуту, сприяє досягненню 7 із 17 цілей сталого розвитку [1].

Європейська асоціація університетів відзначає університети як сильні і стійкі інституції, що підзвітні суспільству та сприяють сталому розвитку. Унікальний внесок університетів для соціального, екологічного та економічного розвитку виявляється через сприяння досягнення цілей сталого розвитку у трьох вимірах: благополуччя, навколишнє середовище та економіка [2].

Важливу роль у процесі посилення інклюзії відіграють заклади вищої освіти як ключові гравці регіонального розвитку та економічного зростання.

Роль університетів у суспільстві посилюється через їх третю місію як діяльність, спрямовану на вирішення соціально-економічних проблем, у тому числі пов'язаних із реалізацією цілей сталого розвитку [3].

Короткий аналіз діяльності з фінансової інклюзії у закладах вищої освіти показує, що існує декілька підходів до її впровадження:

1) Університет має План дій фінансової інклюзії. Прикладом може бути Королівський технологічний інститут Мельбурна (Австралія) [4], що має План дій фінансової інклюзії для студентів, який був розроблений у співпраці із студентами, ля того, щоб бути частиною мережі, яка прагне зменшити нерівність і сприяти інклюзивному зростанню через фінансове благополуччя.

2) Університет має структурний підрозділ з досліджень фінансової інклюзії. Як приклад, Університет Мічігану (США) [5] має у структурі Центр активів, освіти та інклюзії, місія якого полягає у створенні та вивченні інновацій, пов'язаних із розвитком активів, освітою та фінансовою інклюзією, які створюють можливості протягом усього життя для дітей та сімей з низьким рівнем доходу в США та в усьому світі з метою вибратись із бідності та підвищити економічне благополуччя. Каліфорнійський університет (США) має у структурі Школи соціальних наук Інститут грошей, технологій і фінансової інклюзії (IMTFI) [6], як провідний дослідницький центр споживчої сторони фінансових технологій.

3) Університет має проекти у сфері фінансової інклюзії. Очевидно, що все більше і більше університетів мають такі проекти щоб покращити якість життя та добробут суспільства. Так, деякі з них,

- Фінансова інклюзія і добробут, Оксфордський університет, США [7];
- Проєкт інклюзивних фінансів, Університету Лондону, Велика Британія [8];
- Проєкт фінансового благополуччя, Університет Йорку, Канада [9].

4) Фінансова освіта для підвищення фінансової грамотності. Запровадження курсів фінансової грамотності є досить успішним і в

українських університетах. Поширеними є практики як платних, так і безкоштовних курсів, програм підвищення фінансової грамотності для різних груп вікових груп населення, разових або регулярних заходів щодо підвищення фінансової обізнаності. Так, деякі приклади:

- Фінансова грамотність для молоді та правова допомога внутрішньо-переміщеним особам, Український католицький університет, м. Львів [10];
- Фінансова грамотність для учнів закладів середньої освіти, Державний податковий університет, м. Ірпінь [11];
- Курс підвищення кваліфікації «Основи фінансової грамотності» для педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів [12] ;
- Челендж з фінансової грамотності для школярів, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ [13].

Запровадження всіх вищезазначених підходів є ефективним інструментом посилення фінансової інклюзії та підвищення фінансового добробуту. В той же час, виділяємо деякі прогалини у процесі впровадження фінансової інклюзії та підвищення фінансового благополуччя в закладах вищої освіти України:

- низький рівень доходів, фінансової безпеки та добробуту співробітників університетів;
- відсутність соціальних пакетів та соціальної підтримки в університетах;
- низький рівень доступу та якості фінансових послуг і консультацій фінансових підрозділів університетів;
- недостатня гнучкість фінансових рішень закладів вищої освіти (включаючи кредити, депозити, страхування, дисконт, диференційовані виплати, бонуси, аналіз фінансових ризиків).

Рекомендації для реалізації через спільне партнерство та співпрацю з фінансовими установами та громадами, використавши наукові дослідження та потенціал університетів:

- збільшення фінансування та соціальної підтримки персоналу шляхом впровадження корпоративних фінансових послуг у ЗВО;
- побудова системи фінансових послуг та розвиток культури фінансової інклюзії в університетах;
- доступність та якість фінансових консультацій та управління ризиками;
- розвиток підвищення фінансової грамотності.

Фінансова інклюзія – це безперервний процес. Співпраця з фінансовими, регуляторними та іншими організаціями для максимального використання потенціалу усіх сторін допоможе університетам покращити систему фінансових послуг в своїй діяльності та посилити їх внесок до економічного розвитку та відновлення України.

Список використаних джерел

1. The World Bank. Financial Inclusion. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview>
2. EUA. Universities and Sustainable Development Towards the Global Goals. URL: <https://eua.eu/downloads/publications/universities-and-sustainable-development-towards-the-global-goals.pdf>
3. Shofolova, N. Financial Inclusion in Higher Education: Approaches and Steps to Implementation. University and Inclusion Scientific Conference, Rome, Italy (14-15 December 2023). URL: <https://unicom.community/materials-and-outputs/>
4. Royal Melbourne Institute of Technology. Financial Inclusion Action Plan 2022-2023. URL: <https://www.rmit.edu.au/content/dam/rmit/au/en/about/our-values/diversity-and-inclusion/financial-inclusion-action-plan.pdf>

5. University of Michigan. Center on Assets, Education, and Inclusion. URL: <https://aedi.ssw.umich.edu/about>
6. University of California. Institute for Money, Technology & Financial Inclusion (IMTFI). URL: <https://www.imtfi.uci.edu/>
7. Oxford University, Saïd Business School. Financial inclusion and wellness. URL: <https://www.sbs.ox.ac.uk/research/centres-and-initiatives/oxford-future-finance-and-technology-initiative/financial-inclusion-and-wellness>
8. University of London, SOAS. The Inclusive Finance project. URL: <https://www.soas.ac.uk/research/inclusive-finance-project>
9. York University. The Financial Wellness Project. URL: <https://www.yorku.ca/colleges/ccsc/the-financial-wellness-project/>
10. Український католицький університет. URL: <https://law.ucu.edu.ua/projects/finansova-gramotnist-dlya-molodi-ta-pravova-dopomoga-vnutrishno-peremishhenym-osobam/>
11. Державний податковий університет. URL: <https://dpu.edu.ua/anonsy-ta-oholoshennia/finansova-hramotnist-u-podatkovomu-universyteti>
12. Національний університет «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/osnovy-finansovoi-hramotnosti>
13. Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/145297>